

نقش باورهای غیرمنطقی سلامت، منبع کنترل سلامت و اضطراب سلامتی در پیش‌بینی اضطراب کرونا

The Role of irrational health beliefs, health locus of control, and health anxiety to predict Covid-19 anxiety

Behnam Yousefi Salekdeh

MA in Psychology, Faculty of Literature and Humanity, University of Guilan, Rasht, Iran.

Reza Soltani Shal *

Assistant Professor, Faculty of Literature and Humanity, University of Guilan, Rasht, Iran.

soltani.psy@gmail.com

Iraj Shakerinia

Associate Professor, Faculty of Literature and Humanity, University of Guilan, Rasht, Iran.

بهنام یوسفی سالکده

کارشناس ارشد روانشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

رضا سلطانی شال (نویسنده مسئول)

استادیار، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

ایرج شاکری نیا

دانشیار، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

Abstract

The present study aims to predict COVID-19 anxiety based on irrational health beliefs, health locus of control, and health anxiety. The research is descriptive-correlative. It draws upon the fundamental methodology. The statistical population of the present study includes all female students of Orovince of Guilan's universities during the first half of the academic year of 2021-2022. Based on convenience sampling, 406 students participated through an online invitation. Data was gathered by using Covid-19 anxiety questionnaires (CAQ, Alipour et al, 1398) (1398), irrational health beliefs (IHB, Christiansen and Warwick, 1999), health locus of control (HLC, Wallston et al, 1978), and the revised edition of the health anxiety questionnaire (HAQ, Salicoskis et al, 2002). The data were analyzed by using Pearson correlation and Multivariate Regression in the SPSS-21 software package. Findings suggest a significant and positive relation between COVID-19 anxiety, health anxiety, and health locus of control. The Regression results demonstrate that 25 percent of COVID-19 anxiety changes were predicted significantly by health anxiety and health locus of control. Therefore, by identifying the influencing factors of Covid-19 anxiety, effective measures, and planning can be undertaken to mitigate Covid-19 anxiety and an individual's adaptiveness.

Keywords: Covid-19 anxiety, health anxiety, irrational health beliefs, health locus of control.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر پیش‌بینی اضطراب کرونا بر اساس باورهای غیرمنطقی سلامت، منبع کنترل سلامت و اضطراب سلامتی بود. پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان زن شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های استان گیلان در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بود. با روش نمونه‌گیری در دسترس، ۴۰۶ دانشجو از طریق فراخوان اینترنتی در پژوهش شرکت کردند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های اضطراب کرونا (CAQ)، علیپور و همکاران، (۱۳۹۸)، باورهای غیرمنطقی سلامت (IHB)، کریستینسن و وارویک، (۱۹۹۹)، منبع کنترل سلامت (HLC)، والسطن و همکاران، (۱۹۷۸) و نسخه تجدید نظر شده پرسشنامه اضطراب سلامتی (HAQ)، سالکوسکیس و همکاران، (۲۰۰۲) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با به کارگیری روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه انجام شد. یافته‌ها نشان داد که بین اضطراب کرونا و اضطراب سلامتی و همچنین منبع کنترل سلامت بیرونی رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($P < 0.05$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد ۲۵ درصد از تغییرات اضطراب کرونا از طریق اضطراب سلامتی و منبع کنترل سلامت تبیین شد. بنابراین بر اساس شناخت عوامل اصلی موثر بر اضطراب کرونا، می‌توان جهت کاهش اضطراب کرونا و افزایش سازگاری افراد، دست به برنامه‌ریزی و اقدامات مداخله‌ای زد.

واژه‌های کلیدی: اضطراب کرونا، اضطراب سلامتی، باورهای غیرمنطقی سلامت، منبع کنترل سلامت.

ویرایش نهایی: بهمن ۱۴۰۲

پذیرش: آذر ۱۴۰۲

دریافت: خرداد ۱۴۰۲

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

در دسامبر ۲۰۱۹، یک ویروس جدید به سازمان بهداشت جهانی اعلام شد. این ویروس کرونای جدید به سرعت در سراسر جهان گسترش یافت و برای اکثر مردم زندگی به مراتب بدتر شد، زیرا نرخ بی‌سابقه‌ای در بیکاری، انزوا، مرگ و میر و عفونت‌های ناشی از ویروس

The Role of irrational health beliefs, health locus of control, and health anxiety to predict Covid-19 anxiety

کرونا را در پی داشت و همچنان رو به افزایش بود (لی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). اضطراب یکی از نشانه‌های مشترک در بین بیماران مبتلا به اختلالات تنفسی از جمله کرونا است (تان^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). اضطراب از جمله شایع‌ترین اختلالات روانی است که به معنای یک احساس منتشر، ناخوشایند و مبهم هراس و دلواپسی با منشأ ناشناخته و برانگیختگی فیزیولوژیکی است (کلاسر^۳ و همکاران، ۲۰۲۱). اضطراب کرونا به معنای اضطراب ناشی از مبتلا شدن به ویروس کرونا است که غالباً دلیل آن ناشناخته بودن و ایجاد ابهام شناختی است (ژو^۴ و همکاران، ۲۰۲۳). با وجود اینکه واکسن‌های مرتبط با ویروس کرونا کشف شده‌اند و آمار مبتلایان به‌طور کلی کاهش یافته است، با این حال بعضی از افراد نشانه‌های مرتبط با اضطراب کرونا را نشان می‌دهند. نشانه‌های اضطراب کرونا عبارت‌اند از: ۱. چک کردن وسواس‌گونه برای داشتن علائم کرونا؛ ۲. اجتناب از حضور در اماکن عمومی؛ ۳. تمیز کردن وسواس‌گونه؛ ۴. رفتارهای ناسازگانه دیگر که موجب اختلال در عملکرد فرد می‌شوند (نیکسویچ و اسپادا^۵، ۲۰۲۰). بسیاری از محققین این نگرانی را مطرح کرده‌اند که ممکن است رفتارهای اجتنابی و وسواسی مانند مقاومت در برابر استفاده از حمل‌ونقل عمومی یا تمیز کردن خانه برای ساعت‌ها، حتی با وجود کنترل کرونا، به‌سرعت فروکش نکند (اسمیت^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین داده‌ها نشان داده‌اند که اضطراب کرونا می‌تواند به‌عنوان عامل پیش‌بینی‌کننده اختلالات اضطرابی، اختلالات خلقی نظیر افسردگی، استرس ترماتیک و آشفتگی، اختلالات خواب و سلامت عمومی عمل کند (بلدیریم^۷ و همکاران، ۲۰۲۲؛ سیمسیر^۸ و همکاران، ۲۰۲۲). نتایج پژوهش صورت گرفته بر روی کادر بهداشت و درمان شاغل در کشور ارتباط مثبت بین اضطراب، تعداد مرگومیر مشاهده شده ناشی از کرونا و احتمال ابتلای فرد در آینده را با تصمیم‌گیری از نوع فایده‌گرایانه نشان داده است، که این موضوع به آن معنی است که کادر درمان در موقعیت‌های اخلاقی که انتخاب هر یک از گزینه‌ها با احتمال ۵۰ درصد رخ خواهد داد، تصمیمی را خواهند گرفت که منجر به فایده بیشتر برای تعداد بیشتری از انسان‌ها گردد (گل‌بابایی و همکاران، ۱۴۰۲). نتایج پژوهش دیگر صورت گرفته بر روی کادر بهداشت و درمان داخل کشور نیز ارتباط مثبت بین میزان اضطراب و احتمال ابتلا به خود در آینده را با رفتار فایده‌گرایانه تایید کرده است، به طوری که ترس از ابتلا و قربانی شدن برای درمان دیگران، باعث می‌شود که کادر درمان نتیجه‌گرایانه‌تر عمل کنند (برهانی و همکاران، ۲۰۲۳).

بر اساس الگوی باور سلامت که شناخته‌شده‌ترین الگوی رفتار سلامتی است و به‌صورت گسترده در پژوهش‌های مرتبط با سلامتی به‌کاررفته است، باور فرد در مورد وجود خطر و باور وی نسبت به میزان استعداد مبتلا شدن به یک بیماری و سطح شدت احتمالی آن بیماری، احتمال انجام رفتارهای پیشگیرانه افراطی مانند دوری از جمع و اطمینان جویی مکرر از پزشکان و اطرافیان را توسط فرد پیش‌بینی می‌کند (ژانگ^۹ و همکاران، ۲۰۱۵). بر اساس مفروضه اصلی الگوی باور سلامت، باورهای فرد در مورد وضعیت سلامت خود، بیشترین تأثیر را در سلامت آینده‌ی فرد خواهد داشت (شیتو^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۲). مفهوم باورهای غیرمنطقی سلامت به‌نوعی سوگیری خوش‌بینانه درباره قضاوت مردم از احتمال ابتلا به یک بیماری جسمی اشاره دارد، به این معنا که افراد تمایل به این باور دارند که کمتر از دیگران در معرض خطر قرار دارند (زینالی^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۱). افراد دارای نمرات بالا در مقیاس باورهای غیرمنطقی سلامت، تمایل دارند که اطلاعات مرتبط با سلامتی را به شیوه‌ای غیرمنطقی ارزیابی کنند (پیتل و بالوا^{۱۲}، ۲۰۲۱). همچنین نتایج پژوهش‌ها ارتباط بین باورهای غیرمنطقی سلامت و تحریفات شناختی درباره اطلاعات مرتبط با سلامتی را نشان داده است (اوگراس^{۱۳} و همکاران، ۲۰۲۱).

از دیگر عواملی که می‌تواند با اضطراب کرونا مرتبط باشد، منبع کنترل سلامت است. مفهوم منبع کنترل به این موضوع اشاره دارد که افراد تا چه اندازه حوادث زندگی خودشان را به عوامل درونی یا بیرونی ربط می‌دهند. منبع کنترل سلامت عبارت است از باورهای فرد بر اساس تجارب گذشته نسبت به مسائل بهداشتی و میزان اعتقاد به این مسئله که سلامتی آن‌ها تا چه حد تحت کنترل خودشان بوده و تا چه اندازه تحت تأثیر عوامل بیرونی از قبیل شانس یا پزشکان قرار دارد (ناویاکس^{۱۴} و همکاران، ۲۰۲۰). منبع کنترل سلامت درونی و

1. Lee
2. Tan
3. Klaser
4. Zhu
5. Nikčević & Spada
6. Smith
7. Yildirm
8. Şimsir
9. Zhang
10. Shitu
11. Zeinali
12. Pítel & Ballová Mikušková
13. Uğras
14. Naviaux

بیرونی از عوامل مهم در میزان حس مسئولیت در کنترل بیماری، حفظ سلامت، خودمراقبتی و خودکنترلی می‌باشند. منبع کنترل سلامت به‌عنوان یک متغیر روان‌شناختی تأثیرگذار در حوزه سلامت مطرح شده است. درجه اعتقاد فرد به این امر که سلامت وی تا چه حد تحت کنترل عوامل درونی، شانس و یا عوامل بیرونی است، منبع کنترل سلامت نامیده می‌شود (لیندستورم^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). فرضیه‌هایی که بر مبنای مدل منبع کنترل سلامت مطرح بوده بر این امر استوار است که ارتباط تنگاتنگی بین منبع کنترل سلامت، رفتارهای بهداشتی و حس کنترل و مسئولیت‌پذیری بیماران در روند مراقبت و درمان بیماری وجود دارد (ناویاکس و اسپادا^۲، ۲۰۲۰). بعلاوه مطالعات نشان داده‌اند که افراد دارای منبع کنترل سلامت درونی، مشکلات روانشناختی کمتر و بهزیستی بیشتری را گزارش می‌کنند (شین و لی^۳، ۲۰۲۱). مطالعات دیگر نشان داده‌اند که کمک منبع کنترل سلامت درونی می‌تواند نمرات آشفتنگی روانشناختی^۴ و استرس فرد را به صورت معکوس پیش‌بینی کرد (هیود و ماسون^۵، ۲۰۲۲). با شیوع ویروس کرونا، برخی عوامل مانند ترس از ابتلا به آن، منتشر شدن شایعات و اخبار غلط، ترس از مرگ، بروز مشکلات اقتصادی، کاهش تعاملات اجتماعی و عوامل دیگر مرتبط با این شرایط، موجب افزایش اضطراب سلامتی در افراد شده است (جانگمن و ویتوفت^۶، ۲۰۲۰؛ کانیتو^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). اضطراب سلامتی با نگرانی‌های مداوم و شدید درباره سلامتی مشخص می‌شود. افراد دارای این اختلال بدون اینکه در معرض خطر یا دچار بیماری خاصی باشند، دچار نگرانی و اضطراب شدیدی نسبت به سلامت جسمانی خود می‌شوند و علائم بدنی ساده را به عنوان یک بیماری وخیم تصور می‌کنند (آسموندسون و فرگس^۸، ۲۰۲۰). نتایج پژوهش‌ها از افزایش میزان اضطراب سلامتی در بین دانشجویان در طول ۳ دهه گذشته خبر می‌دهد (کاسیک^۹ و همکاران، ۲۰۲۰). در کشور ایران در دوران همه‌گیری کرونا ۴۳/۸ درصد افراد میزان خفیف تا متوسط اضطراب مرتبط با کرونا و ۱۹/۱ درصد افراد میزان شدید اضطراب مرتبط با کرونا را گزارش کردند (میرزاییگی^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۱). به نظر می‌رسد بین اضطراب سلامتی و اضطراب کرونا، رابطه وجود دارد (ساویر^{۱۱} و همکاران، ۲۰۲۰). در طول همه‌گیری‌ها اضطراب سلامتی که از قبل وجود دارد، میزان کلی اضطراب را به شدت تشدید می‌کند (جانگمن و ویتوفت^۶، ۲۰۲۰)، به گونه‌ای که برخی مطالعات نشان می‌دهند که اضطراب سلامتی سبب بروز افسردگی، علائم وسواسی، کاهش کیفیت زندگی، علائم اختلال وحشتزدگی، اضطراب عمومی و تنهایی و انزوا می‌شود (هینن^{۱۲} و همکاران، ۲۰۲۲).

بی‌توجه به بحث ساختگی یا غیرساختگی بودن ویروس کرونا، یقیناً همه‌گیری و دنیاگیری آن، آخرین تجربه بشر در این زمینه نخواهد بود و با گذشت زمان ویروس‌های تغییرژن یافته، هوشمندتر و سازگارتر با دارو ظهور خواهند کرد. در این میان، علم روانشناسی می‌تواند با شناسایی عوامل روانشناختی و مداخله بر روی آنها، به انسانها کمک کند تا این برهه‌های مبتنی بر بیماری‌های دنیاگیر را با حداقل آسیب سپری کند. بعلاوه، بسیاری از مولفه‌های روانشناختی بافتاری هستند و مداخلات نیز می‌بایست با توجه به بافتارهای فرهنگی و روانی تدوین و اعمال شوند. در همین راستا، با توجه به ناکافی بودن تحقیقات انجام شده در ایران در جهت شناسایی عوامل روانشناختی مؤثر در پیش‌بینی اضطراب کرونا، پژوهش حاضر در صدد آن است که به بررسی برخی از عوامل احتمالی در پیش‌بینی اضطراب کرونا که تاکنون کمتر به آن‌ها پرداخته شده، بپردازد. از یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان در شناسایی افراد مبتلا و مستعد ابتلا به اختلال اضطراب کرونا جهت ارائه آموزش‌ها و درمان‌های لازم، استفاده نمود. لذا هدف از پژوهش حاضر پیش‌بینی اضطراب کرونا بر اساس باورهای غیرمنطقی سلامت، منبع کنترل سلامت و اضطراب سلامتی بود.

1. Lindström
2. Nikčević & Spada
3. Shin & Lee
4. psychological distress
5. Haywood & Mason
6. Jungmann & Witthöft
7. Cannito
8. Asmundson & Fergus
9. Kosic
10. Mirzabeigi
11. Sauer
12. Heinen

The Role of irrational health beliefs, health locus of control, and health anxiety to predict Covid-19 anxiety

پژوهش حاضر از لحاظ هدف جزو پژوهش‌های نظری و از لحاظ روش از نوع مطالعات همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان زن شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های سطح گیلان در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بودند. نمونه پژوهش ۴۰۶ نفر بود که به صورت در دسترس انتخاب شدند و لینک مربوط به پرسشنامه به صورت آنلاین از طریق شبکه اجتماعی اینستاگرام و گروه‌های تلگرامی و واتس‌آپی در اختیار آن‌ها قرار گرفت. شرایط شرکت در پژوهش عبارت بود از: حداقل سن ۲۰ تا ۳۰ سال، تمایل به شرکت در پژوهش، نبود اختلالات روانی و جسمانی مزمن، عدم مصرف داورهای روانپزشکی. شرایط خروج از پژوهش عبارت بود از: ناقص جواب دادن به سوالات پرسشنامه، وجود بیش از ۲۰ درصد سوالات بی پاسخ، عدم تمایل به تکمیل پرسشنامه در حین انجام، تصادفی پاسخ دادن به پرسشنامه‌ها از نظر تحلیل دیداری. برای تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون همزمان از طریق نسخه ۲۱ نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

ابزار سنجش

مقیاس اضطراب کرونا^۱ (CDAS): این مقیاس که علیپور^۲ و همکاران (۱۳۹۸) تدوین شده است دارای ۱۸ سوال و ۲ مولفه علائم روانی اضطراب کرونا و علائم جسمانی اضطراب کرونا است. سوال‌های ۱ تا ۹ علائم روانی و سوال‌های ۱۰ تا ۱۸ علائم جسمانی را می‌سنجند. تمامی سوال‌های این مقیاس در طیف ۴ درجه‌ای لیکرت از هرگز تا همیشه نمره‌گذاری می‌شوند. نمره‌های بالاتر نشان‌دهنده اضطراب بالاتر در افراد است. پایایی این ابزار با استفاده از روش همسانی درونی با محاسبه آلفای کرونباخ برای عامل اول ۰/۸۷، عامل دوم ۰/۸۶۱ و کل پرسشنامه ۰/۹۱ به دست آمد. همچنین روایی سازه این پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی مورد تایید قرار گرفت (علیپور و همکاران، ۱۳۹۸). پایایی پرسشنامه به شیوه ضریب همسانی درونی با محاسبه آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۹ به دست آمد (خساره و میرتاج الدینی، ۱۴۰۰). روایی همزمان پرسشنامه از طریق همبسته بودن با نمره کل پرسشنامه سلامت عمومی (GHQ-28) و خرده مقیاس های اضطراب، نشانه های جسمانی، اختلال در عملکرد اجتماعی و افسردگی به ترتیب ۰/۴۸، ۰/۵۰، ۰/۴۱، ۰/۳۳ و ۰/۲۶ به دست آمد که نشانگر روایی همزمان همگرا و واگرای این پرسشنامه است (علیپور و همکاران، ۱۳۹۸). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای علائم روانی ۰/۹۳، علائم جسمانی ۰/۷۷ و کل آزمون ۰/۹۱ به دست آمد.

نسخه تجدید نظر شده پرسشنامه اضطراب سلامتی^۳ (HAQ): فرم کوتاه ۱۸ سوالی این پرسشنامه توسط ساکوئیس و وارویک (۲۰۰۲) ساخته شد و دارای دو خرده مقیاس است و سوال‌های ۱ تا ۱۴ خرده مقیاس احتمال ابتلا به بیماری و سوال‌های ۱۵ تا ۱۸ خرده مقیاس پیامدهای ابتلا به بیماری را می‌سنجند. هر سوال بر اساس یک مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت از صفر تا سه پاسخ داده می‌شود. نمرات بالا نشان‌دهنده اضطراب بیشتر در افراد است. پایایی بازمیابی با فاصله یک هفته از یکدیگر، ۰/۹۰ و روایی همگرای این پرسشنامه از طریق همبسته بودن با پرسشنامه باورهای بیماری‌ها، ۰/۶۳ به دست آمد (ساکوئیس و وارویک، ۲۰۰۲). همسانی درونی این پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ ۰/۵۹ برای عامل نگرانی کلی سلامتی، ۰/۶۰ برای ابتلا به بیماری و ۰/۷۰ برای پیامدهای بیماری به دست آمد که پایایی پرسشنامه را مطلوب نشان می‌دهد. بعلاوه روایی سازه این مقیاس نشانگر وجود سه عامل ابتلا به بیماری، پیامدهای بیماری و نگرانی کلی سلامتی بود چرا که شاخصهای CFI، AGFI و GFI بزرگتر از ۰/۸ به دست آمده است که نشانگر برازش بسیار مطلوب الگوی تحلیل عاملی داشته است (نرگسی^۴ و همکاران، ۱۳۹۶). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس احتمال ابتلا به بیماری ۰/۷۲، خرده مقیاس پیامدهای ابتلا به بیماری ۰/۶۵ و کل پرسشنامه ۰/۷۶ به دست آمد.

پرسشنامه چندوجهی کانون کنترل سلامت^۵ (MHLCQ): مقیاس چند وجهی منبع کنترل سلامت توسط والس‌تون^۶ و همکاران (۱۹۷۸) تدوین شد. گزینه‌ها با مقیاس لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم نمره گذاری می‌شود. برای نحوه تفسیر سوالات هر مقیاس با هم جمع می‌شود. دارای ۱۸ سوال با سه مولفه منبع کنترل سلامت مربوط به دیگران، منبع کنترل سلامت درونی و منبع کنترل سلامت مربوط به شانس است. پایایی این پرسشنامه به شیوه همسانی درونی از طریق محاسبه آلفای کرونباخ برای نمره کل و زیرمقیاس‌ها از ۰/۷۱ تا ۰/۷۹ به دست آمد (کانکولی^۷ و همکاران، ۲۰۱۴). روایی صوری این مقیاس با تایید پنج متخصص و روایی سازه این مقیاس از

1. Corona Disease Anxiety Scale

2. Alipour

3. Health anxiety questionnaire

4. nargesi

5. Multidimensional Health Locus of Control questionnaire

6. Wallston, K. A

7. Konkoly Thege

طریق روش تحلیل عاملی اکتشافی مناسب گزارش شد و بعلاوه روایی سازه این مقیاس بسیار مناسب بود چرا که نشانگر برازش بسیار مطلوب الگوی تحلیل عاملی با سه عامل اصلی داشته است (هارتک و هانک^۱، ۱۹۸۲).

روایی همزمان این پرسشنامه در مطالعه مشکلی و همکاران (۲۰۰۷) برای عوامل شانس، بیرونی و درونی به ترتیب ۰/۵۳، ۰/۴۹ و ۰/۵۷ به دست آمده است. نمرات بالاتر در هر مولفه نشان دهنده نیرومندتر بودن آن منبع کنترل است. پایایی پرسشنامه به شیوه ضریب همسانی درونی با محاسبه آلفای کرونباخ برای منبع کنترل بیرونی ۰/۶۲، برای منبع کنترل درونی ۰/۷۳ و در مجموع ۰/۷۶ به دست آمد (خساره و همکاران، ۱۴۰۰). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای منبع کنترل بیرونی ۰/۶۸، منبع کنترل درونی ۰/۷۳ و منبع کنترل مربوط به شانس ۰/۶۶ به دست آمد.

پرسشنامه باورهای غیرمنطقی سلامت^۲ (IJBQ): این پرسشنامه جهت سنجش باورهای غیرمنطقی سلامت توسط کریستینسن و همکاران (۱۹۹۹) ساخته شد که شامل ۲۰ گویه است که بعد از توصیف باورها، ارزیابی از موقعیت صورت می گیرد و آزمودنی ها بایستی در یک طیف لیکرتی ۵ گزینه‌ای از ۱ (اصلاً تمایلی ندارم به آن فکر کنم) تا ۵ (دقیقاً همیشه در حال فکر کردن در آن مورد هستم) مشخص نمایند تا چه اندازه ارزیابی آنان از موقعیت، مشابه با اقتضانات و شرایط آن موقعیت است. دامنه نمرات این پرسشنامه از ۱ تا ۲۰ است. روایی این پرسشنامه از طریق روش روایی همزمان همگرا با تحلیل رگرسیون و با پرسشنامه پیروی از درمان بیماران قلبی به دست آمد ($\beta=0/29$) که معنادار بوده است (اندرسون و امری^۳، ۲۰۱۴). پایایی این پرسشنامه به شیوه همسانی درونی در مطالعه اصلی ۰/۸۴ و پایایی بازآزمایی آن طی یک دوره ۱۸ ماهه ۰/۵۷ به دست آمده است و در فرم اولیه مقیاس باورهای غیرمنطقی سلامت، همسانی درونی از طریق آلفای کرونباخ در نمونه‌ای متشکل از ۳۹۲ دانشجو، ۰/۸۴ به دست آمد (کریستینسن^۴ و همکاران، ۱۹۹۹). روایی این پرسشنامه در مطالعاتی داخلی، از طریق روایی ملاکی به دست آمد که این مقیاس توانست سلامت جسمانی را بصورت معناداری ($\beta=0/18$) پیش بینی کند (فتح آبادی و همکاران، ۱۳۹۷). از طریق روش روایی همزمان همگرا با تحلیل رگرسیون و با پرسشنامه پیروی از درمان بیماران قلبی به دست آمد که معنادار بوده است ($\beta=0/29$). این پرسشنامه از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است (گلستانی^۵ و همکاران، ۱۴۰۱). در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۷۶ به دست آمد.

یافته ها

در مجموع ۴۰۸ نفر در این پژوهش مشارکت کردند که میانگین و انحراف استاندارد سنی شرکت کنندگان به ترتیب ۲۵/۲۶ و ۴/۴۲۷ سال بود. از بین ۴۰۷ نفر شرکت کننده ۶۳/۷ درصد (۲۰۶ نفر) افراد مجرد و ۳۶ درصد (۱۴۷ نفر) افراد متاهل بودند. و ۰/۲ درصد (۱ نفر) از افراد این سوال را بدون پاسخ گذاشتند. ۶۹/۶ درصد (۲۸۴ نفر) از شرکت کنندگان سابقه ابتلا به کرونا را گزارش کردند، ۲۸/۹ درصد (۱۱۸ نفر) افراد چنین گزارش کردند که سابقه ابتلا به کرونا نداشته‌اند و ۱/۵ درصد (۶ نفر) از افراد این سوال را بدون پاسخ گذاشتند. در ادامه میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش ارائه شده است. جدول ۱ ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱: توصیف آماری و ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

انحراف استاندارد	میانگین	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۵/۶۴	۱۶/۲۵						۱	۱. اضطراب کرونا
۳/۴۹	۲۵/۶۵					۰/۳۳۲	۱	۲. کنترل سلامت درونی
۵/۱۷	۲۲/۱۳				۱	۰/۳۳۶	۰/۲۶۱	۳. کنترل سلامت مربوط به دیگران
۴/۴۸	۱۸/۸۳			۱	-۰/۱۴۷	-۰/۳۳۲	-۰/۰۶۵	۴. کنترل سلامت مربوط به شانس
۵/۵۶	۳۷/۳۸		۱	۰/۱۸۰	-۰/۰۲۰	۰/۰۷۲	-۰/۰۰۲	۵. باورهای غیرمنطقی سلامت
۴/۳۴	۱۸/۴۶	۱	-۰/۰۱۶	۰/۰۴۸	۰/۰۴۴	۰/۰۰۵	۰/۱۲۷	۶. نگرانی کلی سلامتی

1. Hartke, R. J., & Kuncze, J. T
 2. Irrational Health Beliefs questionnaire
 3. Anderson, D. R., & Emery, C. F
 4. Christensen, A. J
 5. Golestani

-	-	۰/۸۱۶	۱/۲۱۳	-۰/۱۸۶	-۰/۰۳۲	-۰/۰۶۰۲	۰/۸۰۷	کجی
-	-	۱/۴۳	۲/۴۹	-۰/۱۶۱۶	-۰/۱۹۱	۰/۷۵۸	-۰/۴۱۲	کشیدگی

نداشتن داده پرت و نرمال بودن داده‌ها یکی از مهمترین پیش‌فرض‌های انجام آزمون آماری است که بر این اساس در جدول ۱ کشیدگی و کجی متغیرها مورد بررسی قرار گرفته است. اعداد بدست آمده از بررسی کجی و کشیدگی نشان می‌دهد که کجی و کشیدگی منحنی توزیع نمرات متغیرهای مورد مطالعه در بازه ۲/۵ و ۲/۵- قرار دارند و نشان می‌دهند که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند (هایر^۱ و همکاران، ۲۰۱۰). بعلاوه میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه نمایه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود، بین کنترل سلامت درونی و اضطراب کرونا همبستگی مثبت و معنادار ($P < 0/05$; $r = 0/032$)، بین کنترل سلامت مربوط به دیگران و اضطراب کرونا همبستگی مثبت و معنادار ($P < 0/05$; $r = 0/261$)، بین کنترل سلامت مربوط به شانس و اضطراب کرونا همبستگی منفی و معنادار ($r = -0/065$)؛ $P < 0/05$)، بین باورهای غیرمنطقی سلامت و اضطراب کرونا همبستگی مثبت و معنادار ($P < 0/05$; $r = 0/002$)، بین نگرانی کلی سلامتی و اضطراب کرونا همبستگی مثبت و معنادار ($P < 0/05$; $r = 0/127$) مشاهده شد. پیش از انجام تحلیل رگرسیون ابتدا پیش‌فرض‌های لازم برای انجام تحلیل رگرسیون بررسی شد. متغیرهای پیش‌بین و ملاک به صورت پیوسته اندازه‌گیری می‌شوند، بنابراین پیش‌فرض‌های پیوسته بودن متغیرهای پیوسته و پیش‌بین برقرار است. پیش‌فرض خطی بودن رابطه بین متغیر وابسته و ملاک از طریق نمودار پراکنش بررسی و تایید گردید. سپس پیش‌فرض به‌هنگار بودن متغیر ملاک در تحلیل رگرسیون نمره کل اضطراب کرونا از روی متغیرهای پیش‌بین به کمک نمودار هیستوگرام باقی‌مانده‌ها استاندارد شد و بررسی تطبیق آن با منحنی توزیع نرمال صورت گرفت. نمودار هیستوگرام نشان داد باقی‌مانده‌های استاندارد شده رگرسیون نمرات اضطراب کرونا از توزیع نرمال تبعیت می‌کند. علاوه بر آن بر اساس نتایج آزمون دوربین-واتسن مفروضه استقلال خطاها برای اجرای تحلیل رگرسیون اضطراب کرونا از روی متغیرهای پیش‌بین ($DW = 1/94$) برقرار است و در دامنه قابل قبول ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد (کوکس و استید، ۲۰۰۹). پیش‌فرض برقراری عدم هم‌خطی بین متغیرهای پیش‌بین نیز توسط محاسبه مقدار $Tolerance$ و VIF تایید گردید. نتایج در جداول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲: خلاصه مدل رگرسیون اضطراب کرونا بر اساس متغیرهای پژوهش

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	df	میانگین مجذورات	F	معناداری	همبستگی چندگانه	ضریب تبیین تعدیل شده
رگرسیون	۱۰۲۲۴/۴۴۰	۶	۱۷۱۴/۰۷۳	۲۳/۴۲۴	۰/۰۰۰	۰/۵۱۰	۰/۲۴۹
باقیمانده	۲۹۲۷۰/۴۹۴	۴۰۰	۷۳/۱۷۶				
کل	۳۹۵۵۴/۹۳۴	۴۰۶					

اطلاعات جدول ۲ نشان می‌دهد که مقدار F مشاهده شده در سطح ۰/۰۵ معنادار بوده است که بیانگر معنادار بود الگوی پیش‌بینی اضطراب کرونا از روی متغیرهای پیش‌بین است ($P > 0/05$; $F = 23/42$). بر اساس همبستگی چندگانه و ضریب تبیین تعدیل شده می‌توان گفت ۲۴/۹ درصد از واریانس اضطراب کرونا، توسط یک ترکیب خطی از متغیرهای پیش‌بین یعنی کنترل سلامت درونی، کنترل سلامت مربوط به دیگران، کنترل سلامت مربوط به شانس، احتمال ابتلا به بیماری، پیامدهای منفی ابتلا به بیماری، باورهای غیرمنطقی سلامت تبیین می‌شود و متغیرهای پیش‌بین در مجموع توانسته‌اند حدود ۲۵ درصد از واریانس اضطراب کرونا را تبیین کنند در ادامه به بررسی اثر معنادار هر کدام از متغیرها در پیش‌بینی اضطراب کرونا پرداخته شده است.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه اضطراب کرونا بر اساس متغیرهای پژوهش

متغیر	B	خطای استاندارد	Beta	t	معناداری
کنترل سلامت درونی	-۰/۳۶۷	۰/۱۳۷	-۰/۱۳۰	-۲/۶۷۵	۰/۰۰۸
کنترل سلامت مربوط به دیگران	۰/۵۹۵	۰/۰۸۹	۰/۳۱۲	۶/۶۷۳	۰/۰۰۰
کنترل سلامت مربوط به شانس	-۰/۳۳۸	۰/۱۰۹	-۰/۱۵۴	-۳/۱۱۱	۰/۰۰۲

۰/۰۰۷	۲/۶۹۹	۰/۱۴۳	۰/۰۸۸	۰/۲۳۷	احتمال ابتلا به بیماری
۰/۰۰۰	۶/۹۸۹	۰/۳۶۹	۰/۲۳۶	۱/۶۵۰	پیامدهای منفی ابتلا به بیماری
۰/۱۳۹	-۱/۴۸۴	-۰/۰۶۹	۰/۰۴۹	-۰/۰۷۳	باورهای غیرمنطقی سلامت

در جدول ۳ نتایج بررسی اثر معنادار اضطراب سلامتی، منبع کنترل سلامت و باورهای غیرمنطقی سلامت در پیش‌بینی اضطراب کرونا ارائه شده است. با توجه به نتایج، متغیرهای کنترل سلامت درونی ($\beta = -0.130$; $P < 0.05$) بصورت منفی و معنادار، کنترل سلامت مربوط به دیگران ($\beta = 0.312$; $P < 0.05$) بصورت مثبت و معنادار، کنترل سلامت مربوط به شانس ($\beta = -0.154$; $P < 0.05$) بصورت منفی و معنادار، احتمال ابتلا به بیماری ($\beta = 0.143$; $P < 0.05$) بصورت مثبت و معنادار، پیامدهای منفی ابتلا به بیماری ($\beta = 0.369$; $P < 0.05$) بصورت مثبت و معنادار و باورهای غیرمنطقی سلامت ($\beta = -0.069$; $P > 0.05$) بصورت مثبت و غیرمعنادار توانستند اضطراب کرونا را پیش‌بینی کنند. در این میان کنترل سلامت مربوط به دیگران و پیامدهای منفی ابتلا به بیماری نقش پیش‌بینی کنندگی بیشتری نشان دادند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش اضطراب سلامتی، منبع کنترل سلامتی و باورهای غیرمنطقی سلامت در پیش‌بینی اضطراب کرونا بود. نخستین یافته پژوهش بیانگر این بود که رابطه مثبت و معنی‌داری بین اضطراب سلامتی با اضطراب کرونا وجود دارد. به طوری که با افزایش میزان اضطراب سلامتی، اضطراب کرونا افزایش پیدا می‌کند. این یافته با نتایج مطالعات صورت گرفته توسط علی‌پور و همکاران (۱۳۹۸)، جانگمن و ویثوفت (۲۰۲۰) و ساویر و همکاران (۲۰۲۰) همسو و با مطالعه نوربی^۱ و همکاران (۲۰۲۳) همسو بود. در تبیین این یافته‌ها می‌توان چنین بیان داشت که افراد دارای اضطراب سلامتی، دارای حساسیت بیشتری نسبت به علائم جسمانی خود هستند که همین موضوع باعث افزایش در میزان تنش و اضطراب آن‌ها می‌گردد. آن‌ها اعتقادات ناکارآمد و تصورات تحریف شده در مورد سلامت خودشان دارند و بر نقص‌های جسمانی جزئی متمرکز می‌شوند. آسموندسون و تیلور (۲۰۲۰) ادراکات تحریف شده و اشتباه تغییرات جسمانی، فرضیات ناکارآمد در مورد سلامت و نگرانی‌های کلی سلامتی را به عنوان مهم‌ترین جنبه‌های اضطراب سلامت بیان می‌دارند. مطالعات انجام شده حاکی از آن است که افزایش اضطراب واکنشی معمول به بیماری‌های همه‌گیر است که معمولاً در مراحل اولیه همه‌گیری در بین افراد دارای شدت بیشتری است. در ایجاد اضطراب سلامتی، اطلاعات اشتباه درباره ویروس نقش مهمی ایفا می‌کند که رفتارهای افراطی بهداشتی را پدید می‌آورد (مالسزا و کژمارک^۲، ۲۰۲۱). عملکرد اصلی اضطراب محافظت از فرد در برابر صدمه و آسیب است، با این وجود افراد دارای اضطراب سلامتی بالا به دلیل تحریف و بزرگ‌نمایی علائم جسمانی خود رنج، تنش و فشار طاقت فرسای را تجربه می‌کنند (فجرمستد^۳ و همکاران، ۲۰۲۲).

نتایج نشان داد می‌توان اضطراب کرونا را بر اساس منبع کنترل سلامت پیش‌بینی نمود و رگرسیون نشان داد این پیش‌بینی را تنها از طریق منبع کنترل سلامت مربوط به دیگران نیز می‌توان انجام داد. همچنین رابطه معناداری بین منبع کنترل سلامت درونی و منبع کنترل سلامت مربوط به شانس با اضطراب کرونا یافت نشد. در مطالعه حاضر، رابطه معناداری بین منبع کنترل سلامت درونی و منبع کنترل سلامت مربوط به شانس با اضطراب کرونا به دست نیامد و از طریق این دو مولفه نمی‌توان اضطراب کرونا را پیش‌بینی نمود. یافته‌های مطالعه حاضر با برخی مطالعات همخوان (نیکبخت و همکاران، ۲۰۲۲؛ خساره و میرالتاج‌الدینی، ۱۴۰۰؛ سمنووا^۴ و همکاران، ۲۰۲۳؛ اریکسون^۵ و همکاران، ۲۰۲۳؛ گانجو^۶ و همکاران، ۲۰۲۱؛ کرامپ^۷ و همکاران، ۲۰۲۱) و با برخی مطالعات (فراحتی و همکاران، ۲۰۱۴) ناهمسو بود. در تبیین این یافته‌ها می‌توان چنین بیان داشت که افراد دارای منبع کنترل مربوط به دیگران (بیرونی) چنین اعتقاد دارند که پیامدها و اتفاقات مرتبط با سلامت یا بیماری آنها توسط عوامل خارجی مانند پزشکان و اطرافیان اتفاق می‌افتد و خودشان کنترل چندانی بر روی آن‌ها ندارند، بنابراین خودشان را در مقابله با بیماری ناتوان احساس می‌کنند و میزان اضطراب کرونا در آنان افزایش پیدا

1. Norbye
2. Malesza & Kaczmarek
3. Fjermestad
4. Semenova
5. Eriksson
6. Ganjoo
7. Krampe

The Role of irrational health beliefs, health locus of control, and health anxiety to predict Covid-19 anxiety

می‌کند. هرچه فرد منبع کنترل سلامت خود را بیشتر مرتبط با دیگران بداند، رفتارهای خودمراقبتی و سازگاری با بیماری وی کاهش پیدا کرده و میزان اضطراب افزایش پیدا می‌کند. افرادی که دارای منبع کنترل سلامت بیرونی هستند حس مسئولیت‌پذیری زیادی نسبت به سلامتی خود نداشته و بی‌توجه به پروتکل‌های بهداشتی عمل کرده و از روش‌های هیجانی برای مقابله با اضطراب استفاده می‌کنند. در نتیجه عملکرد ضعیف‌تری نشان داده و اضطراب بیش‌تری را تجربه می‌کنند (کساویث^۱ و همکاران، ۲۰۲۲).

یافته دیگر پژوهش حاکی از عدم ارتباط معنادار بین متغیر باورهای غیرمنطقی سلامت و اضطراب کرونا بود و مشخص شد که از طریق این متغیر نمی‌توان اضطراب کرونا را پیش‌بینی نمود. به عبارت دیگر سوگیری خوشبینانه افراد در قضاوت درباره احتمال به خطر افتادن سلامتی آنها، می‌تواند ارتباط معناداری با میزان اضطراب کرونا آنان نداشته. تاکنون تحقیق مشابه داخلی یا خارجی دیگری برای بررسی این ارتباط صورت نگرفته است. یافته‌های مطالعه حاضر با مطالعات بسیاری ناهمخوانی دارد (فولتون^۲ و همکاران، ۲۰۱۱؛ پورنامداریان و همکاران، ۱۳۹۲؛ بشرپور و همکاران، ۱۳۹۴؛ فریور^۳ و همکاران، ۱۳۹۹؛ جعفری و همکاران، ۱۴۰۲). در راستای این یافته و با توجه به همبستگی مثبت و غیرمعنادار بسیار کم بین این دو متغیر می‌توان تبیین کرد که مفهوم باورهای غیرمنطقی سلامت به‌نوعی سوگیری خوشبینانه درباره باور و ارزیابی شخص از احتمال ابتلا به یک بیماری جسمی اشاره دارد، به این معنا که شخص تمایل به این باور دارد که کمتر از دیگران در معرض خطر قرار دارند. به همین دلیل است که افراد دارای نمرات بالا در مقیاس باورهای غیرمنطقی سلامت، تمایل دارند که اطلاعات مرتبط با سلامتی را به شیوه‌ای غیرمنطقی ارزیابی کنند و دارای انواعی از تحریفات شناختی درباره اطلاعات مرتبط با سلامتی هستند. این تحریفات شناختی و این باورهای نادرست و غیرمنطقی، اضطراب ابتلای فرد به بیماری را به حداقل می‌رساند و در واقع دسترسی با منبع مبهم درباره سلامت و بیماری در فرد ایجاد نمی‌کند و همین امر می‌تواند زمینه ساز ابتلای بیشتر او به بیماری شود. لذا در مطالعه حاضر بین باورهای غیرمنطقی سلامت و اضطراب کرونا ارتباط معناداری مشاهده نشد. در مجموع، نتایج این پژوهش بیانگر این مساله است که هرچه میزان اضطراب سلامتی و منبع کنترل سلامت بیرونی افراد بیشتر باشد، میزان اضطراب بیشتری را در رابطه با ویروس کرونا تجربه می‌کنند که این موضوع خود می‌تواند میزان آسیب‌پذیری آن‌ها را در مقابل بیماری افزایش داده و عملکرد سیستم ایمنی آن‌ها را تضعیف کند. بنابراین ضروری است که از طریق رسانه‌های مختلف راهکارهای مناسب برای کاهش و غلبه بر اضطراب را به افراد آموزش داده و برای کاهش تصورات اشتباه و غیرمنطقی افراد در عوامل موثر بر سلامتی‌شان اقدام کنیم. البته نکته قابل توجه این است که شاید بهتر باشد در تماما منفی دانستن پیامدهای اضطراب کرونا با احتیاط بیشتری عمل کرد.

هر پژوهشی در هنگام اجرا با محدودیت‌هایی مواجه است و از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به محدود بودن جامعه آماری این پژوهش به دانشجویان زن شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های گیلان، روش نمونه‌گیری در دسترس، ابزارهای خودگزارشی و توزیع پرسشنامه‌ها به صورت اینترنتی اشاره کرد. بنابراین در تعمیم نتایج به سایر گروه‌ها و مناطق لازم است که جانب احتیاط رعایت شود. با توجه به محدودیت‌ها پیشنهاد می‌شود که در صورت امکان در مطالعات آتی از نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده، پژوهش بر روی جوامع آماری دیگر و به صورت حضوری صورت گرفته، علاوه بر پرسشنامه از مصاحبه نیز برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردد و نتایج با تفکیک جنسیت بررسی شوند. با تشکر از تمام افرادی که در این پژوهش نویسندگان را یاری نمودند. در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافع بین نویسندگان وجود نداشت.

منابع

- بشرپور، س؛ حیدری، رادح؛ عطادخت، ا؛ دریادل، ج؛ نصیری رزی، ر. (۱۳۹۴). نقش باورها و سبک زندگی ارتقاءدهنده سلامتی در پیش‌بینی اضطراب در زنان باردار. *آموزش بهداشت و ارتقای سلامت*، ۳ (۳): ۱۷۱-۱۸۰. URL: <http://journal.ihepsa.ir/article-260-fa.html>
- جعفری ف؛ پورحسن نژاد ف؛ کامکار م؛ دانشی س. (۱۴۰۲). پیش‌بینی اضطراب سلامت براساس باورهای فراشناختی، ناگویی هیجانی و اجتناب تجربه ای در پرستاران. *فصلنامه مدیریت پرستاری*، ۱۲ (۱): ۱۰۲-۱۱۳. URL: <http://ijnv.ir/article--1027-fa.html>
- خساره، ح؛ میرتاج الدینی، ف. (۱۴۰۰). پیش‌بینی اضطراب کرونا براساس منبع کنترل سلامتی و حمایت اجتماعی ادراک شده. *رویش روان‌شناسی*، ۱۰ (۱۲): ۹۷-۱۰۸. URL: <http://frooyesh.ir/article-1-3152-fa.html>

1. Kesavayuth
2. Fulton
3. farivar

- پورنامداریان، س؛ بیرشک، ب؛ اصغرزاد فرید، ع.الف. (۱۳۹۲). بررسی نقش باورهای فرا شناختی در علائم افسردگی، اضطراب و استرس در پرستاران. *مجله مراقبت پرستاری و مامایی ابن سینا*. ۲۱ (۲): ۱۲-۲۲. [URL: http://nmj.umsha.ac.ir/article-1-1134-fa.html](http://nmj.umsha.ac.ir/article-1-1134-fa.html)
- علی پور، ا؛ قدمی، ا؛ علیپور، ز؛ عبدالله زاده، ح. (۱۳۹۸). اعتباریابی مقدماتی مقیاس اضطراب بیماری کرونا (CDAS) در نمونه ایرانی. *روانشناسی سلامت*. ۸ (۳۲): ۱۶۳-۱۷۵. [doi: 10.30473/hpi.2020.52023.4756](https://doi.org/10.30473/hpi.2020.52023.4756)
- فتح آبادی، ج؛ حاجی قربانی دولابی، م؛ ارجمندنیاده، ع؛ صادقی، س. (۱۳۹۷). پیش‌بینی میزان قندخون از طریق باورهای غیرمنطقی سلامت و منبع کنترل سلامت بیماران مبتلا به دیابت نوع ۲ شهر تهران. *مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک*. ۲۱ (۷): ۱۱۱-۱۰۲. <http://jams.arakmu.ac.ir/article--1-5759-fa.html>
- فریور، م؛ عزیزی آ، س؛ بشرپور، س. (۱۳۹۹). نقش رفتارهای ارتقادهنده سلامتی و باورهای بهداشتی در پیش‌بینی اضطراب بیماری کرونا (کووید-۱۹) در پرستاران. *فصلنامه مدیریت پرستاری*. ۹ (۴): ۱-۱۰. [URL: http://ijnv.ir/article-1-777-fa.html](http://ijnv.ir/article-1-777-fa.html)
- گلباباتی، س؛ برهانی، خ؛ برهانی، ح؛ جامعی، م. (۱۴۰۲). پیش‌بینی تصمیم‌گیری اخلاقی کادر درمان در شرایط غیرقطعی بر اساس مواجهه با مرگ، احتمال ابتلا و رضایت شغلی: نقش میانجی‌گری اضطراب. *پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی*. ۱۳ (۴۹): ۱-۱۴. [doi: 10.22034/spr.2023.352322.1765](https://doi.org/10.22034/spr.2023.352322.1765)
- گلستانی، ر؛ خلعتبری، جواد؛ ن، م؛ قربان شیروودی، ش. (۱۴۰۱). مقایسه اثر بخشی درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT) و درمان شناختی رفتاری برمکان کنترل سلامت، باورهای غیر منطقی سلامت و پیروی از درمان در مردان و زنان مبتلا به دیابت II. *خانواده درمانی کاربردی*. ۳ (۱): ۵۴۲-۵۶۴. [doi: 10.22034/afmj.2022.325332.1356](https://doi.org/10.22034/afmj.2022.325332.1356)
- نرگسی، ف؛ ایزدی، ف؛ کریمی نژاد، ک؛ رضایی شریف، ع. (۱۳۹۶). بررسی اعتبار و روایی نسخه فارسی پرسشنامه اضطراب سلامت در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*. ۷ (۲۷): ۱۴۷-۱۶۰. [doi: 10.22054/jem.2017.19621.1495](https://doi.org/10.22054/jem.2017.19621.1495)
- Anderson, D. R., & Emery, C. F. (2014). Irrational health beliefs predict adherence to cardiac rehabilitation: A pilot study. *Health Psychology, 33*(12), 1614–1617. <https://doi.org/10.1037/hea0000017>
- Asmundson, G. J. G., & Fergus, T. A. (2019). Chapter One—The Concept of Health Anxiety. In E. Hedman-Lagerlöf (Ed.), *The Clinician's Guide to Treating Health Anxiety* (pp. 1–18). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811806-1.00001-9>
- Borhani H, Golbabaei S, Jamei M, Borhani K. (2023). Moral Decision-Making in Healthcare and Medical Professions During the COVID-19 Pandemic. *Trends in Psychol.* 31(1):210–30. [doi: 10.1007/s43076-021-00118-7](https://doi.org/10.1007/s43076-021-00118-7). [PMCID: PMC8598100](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/41181800/).
- Cannito, L., Di Crosta, A., Palumbo, R., Ceccato, I., Anzani, S., La Malva, P., Palumbo, R., & Di Domenico, A. (2020). Health anxiety and attentional bias toward virus-related stimuli during the COVID-19 pandemic. *Scientific Reports, 10*(1), 16476. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-73599-8>
- Christensen, A. J., Moran, P. J., & Wiebe, J. S. (1999). Assessment of irrational health beliefs: Relation to health practices and medical regimen adherence. *Health Psychology, 18*(2), 169–176. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.18.2.169>
- Eriksson, M. C. M., Lundgren, J., Hellgren, M., Li, Y., Björkelund, C., Lindblad, U., & Daka, B. (2023). Association between low internal health locus of control, psychological distress and insulin resistance. An exploratory study. *PLOS ONE, 18*(5), e0285974. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0285974>
- Farahati M, Dorrattottaj Tehrani F, Khoshro S. (2014). The Relationship between Locus of Control with Anxiety and Social Phobia in Adolescent's Girl. *Shefaye Khatam, 2*, (51): 37-37. URL: <http://shefayekhatam.ir/article-1-134-en.html>
- Fjermestad, K. W., Orm, S., Silverman, W. K., & Cogo-Moreira, H. (2022). Short report: COVID-19-related anxiety is associated with mental health problems among adults with rare disorders. *Research in Developmental Disabilities, 123*, 104181. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2022.104181>
- Fulton, J. J., Marcus, D. K., & Merkey, T. (2011). Irrational health beliefs and health anxiety. *Journal of clinical psychology, 67*(6), 527–538. <https://doi.org/10.1002/jclp.20769>
- Ganjoo, M., Farhadi, A., Baghbani, R., Daneshi, S., & Nemat, R. (2021). Association between health locus of control and perceived stress in college student during the COVID-19 outbreak: A cross-sectional study in Iran. *BMC Psychiatry, 21*(1), 529. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03543-1>
- Hadsell, L. (2010). Achievement Goals, Locus of Control, and Academic Success in Economics. *American Economic Review, 100*(2), 272–276. <https://doi.org/10.1257/aer.100.2.272>
- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010) *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Educational International.
- Hartke, R. J., & Kuncze, J. T. (1982). Multidimensionality of health-related locus-of-control-scale items. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 50*(4), 594–595. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.50.4.594>
- Haywood, D., & Mason, O. (2022). Perception of COVID-19 threat, low self-efficacy, and external locus of control lead to psychological distress during the COVID-19 pandemic. *Psychology, Health & Medicine, 0*(0), 1–8. <https://doi.org/10.1080/13548506.2022.2124290>
- Heinen, A., Varghese, S., Krayem, A., & Molodynski, A. (2022). Understanding health anxiety in the COVID-19 pandemic. *International Journal of Social Psychiatry, 68*(8), 1756–1763. <https://doi.org/10.1177/00207640211057794>
- Jungmann, S. M., & Withhöft, M. (2020). Health anxiety, cyberchondria, and coping in the current COVID-19 pandemic: Which factors are related to coronavirus anxiety? *Journal of Anxiety Disorders, 73*, 102239. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102239>
- Kesavayuth, D., Tran, D. B., & Zikos, V. (2022). Locus of control and subjective well-being: Panel evidence from Australia. *PLOS ONE, 17*(8), e0272714. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0272714>
- Klaser, K., Thompson, E. J., Nguyen, L. H., Sudre, C. H., Antonelli, M., Murray, B., Canas, L. S., Molteni, E., Graham, M. S., Kerfoot, E., Chen, L., Deng, J., May, A., Hu, C., Guest, A., Selvachandran, S., Drew, D. A., Modat, M., Chan, A. T., ... Steves,

The Role of irrational health beliefs, health locus of control, and health anxiety to predict Covid-19 anxiety

- C. J. (2021). Anxiety and depression symptoms after COVID-19 infection: Results from the COVID Symptom Study app. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry*, 92(12), 1254–1258. <https://doi.org/10.1136/jnnp-2021-327565>
- Konkolý Thege B, Rafael B, Rohánszky M (2014) Psychometric Properties of the Multidimensional Health Locus of Control Scale Form C in a Non-Western Culture. *PLoS ONE* 9(9): e107108. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0107108>
- Kosic, A., Lindholm, P., Järholm, K., Hedman-Lagerlöf, E., & Axelsson, E. (2020). Three decades of increase in health anxiety: Systematic review and meta-analysis of birth cohort changes in university student samples from 1985 to 2017. *Journal of Anxiety Disorders*, 71, 102208. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102208>
- Krampe, H., Danbolt, L. J., Haver, A., Stålsett, G., & Schnell, T. (2021). Locus of control moderates the association of COVID-19 stress and general mental distress: Results of a Norwegian and a German-speaking cross-sectional survey. *BMC Psychiatry*, 21, 437. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03418-5>
- Lee, S. A., Jobe, M. C., & Mathis, A. A. (2020). Mental health characteristics associated with dysfunctional coronavirus anxiety. *Psychological Medicine*, 1–2. <https://doi.org/10.1017/S003329172000121X>
- Lindström, M., Pirouzifard, M., Rosvall, M., & Fridh, M. (2022). Health locus of control and all-cause, cardiovascular, cancer and other cause mortality: A population-based prospective cohort study in southern Sweden. *Preventive Medicine*, 161, 107114. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2022.107114>
- Malesza, M., & Kaczmarek, M. C. (2021). Predictors of anxiety during the COVID-19 pandemic in Poland. *Personality and Individual Differences*, 170, 110419. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110419>
- Mirzabeigi, A. R., Agha Mohammad Hasani, P., Sayadi, A. R., Safarian, M., & Parand Afshar, S. (2021). Assessing Health Anxiety among Healthcare Providers of COVID-19 Patients from March to May 2020, Rafsanjan County, Iran. *JOHE*, 10(1), 24–30. <https://doi.org/10.52547/johe.10.1.24>
- Moshki, M., Ghofranipour, F., Hajizadeh, E., & Azadfallah, P. (2007). Validity and reliability of the multidimensional health locus of control scale for college students. *BMC public health*, 7, 295. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-7-295>
- Naviaux, A. F., Janne, P., & Gourdin, M. (2020). [Medico-psychological aspects relating to the coronavirus epidemic (Covid-19): The contribution of the theory of signal detection and the concept of place of control]. *Annales Medico-Psychologiques*, 178(3), 223–225. <https://doi.org/10.1016/j.amp.2020.03.001>
- Nikčević, A. V., & Spada, M. M. (2020). The COVID-19 anxiety syndrome scale: Development and psychometric properties. *Psychiatry Research*, 292, 113322. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113322>
- Norbye, A. D., Farbu, E. H., Terjesen, C. L., Fleten, N., & Höper, A. C. (2023). The level of health anxiety before and during the COVID-19 pandemic. *PloS one*, 18(5), e0285799. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0285799>
- Pitel, L., & Ballová Mikušková, E. (2021). The Irrational Health Beliefs Scale and health behaviors in a non-clinical population. *European Journal of Health Psychology*, 28(3), 111–119. <https://doi.org/10.1027/2512-8442/a000075>
- Salkovskis, P. M., Rimes, K. A., Warwick, H. M., & Clark, D. M. (2002). The Health Anxiety Inventory: development and validation of scales for the measurement of health anxiety and hypochondriasis. *Psychological medicine*, 32(5), 843–853. <https://doi.org/10.1017/s0033291702005822>
- Sauer, K. S., Jungmann, S. M., & Witthöft, M. (2020). Emotional and Behavioral Consequences of the COVID-19 Pandemic: The Role of Health Anxiety, Intolerance of Uncertainty, and Distress (In)Tolerance. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7241. <https://doi.org/10.3390/ijerph17197241>
- Semenova, E. R., Deshchenko, E., Pervichko, E., & Konyukhovskaya, J. (2023). Health Locus of Control and Health Anxiety in Patients with COVID-19. *European Psychiatry*, 66(Suppl 1), S788–S789. <https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2023.1665>
- Shin, S., & Lee, E. (2021). Relationships among the Internal Health Locus of Control, Mental Health Problems, and Subjective Well-Being of Adults in South Korea. *Healthcare*, 9(11), 1588. <http://dx.doi.org/10.3390/healthcare9111588>
- Shitu K, Adugna A, Kassie A, Handebo S (2022) Application of Health Belief Model for the assessment of COVID-19 preventive behavior and its determinants among students: A structural equation modeling analysis. *PLoS ONE* 17(3): e0263568. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0263568>
- Şimşir, Z., Koç, H., Seki, T., & Griffiths, M. D. (2022). The relationship between fear of COVID-19 and mental health problems: A meta-analysis. *Death studies*. 46(3), 515–523. <https://doi.org/10.1080/07481187.2021.1889097>
- Smith, L. E., Mottershaw, A. L., Egan, M., Waller, J., Marteau, T. M., & Rubin, G. J. (2020). The impact of believing you have had COVID-19 on self-reported behaviour: Cross-sectional survey. *PLOS ONE*, 15(11), e0240399. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0240399>
- Tan, H. J., Shahren, A. A. H., Khoo, C. S., Ng, C. F., Zaidi, W. A. W., Kori, N., Periyasamy, P., Eu, C. L., Payus, A. O., & Hod, R. (2023). Anxiety among hospitalized COVID-19 patients: a case-control study from a tertiary teaching hospital in Malaysia. *Frontiers in psychiatry*, 14, 1148019. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1148019>
- Uğraş, S., Sağın, A. E., Karabulut, Ö., & Özen, G. (2021). The relationship between college athletes' health literacy and COVID-19 anxiety levels. *Physical Education of Students*, 25(1), 36–42. <https://doi.org/10.15561/20755279.2021.0105>
- Wallston, K. A., Wallston, B. S., & DeVellis, R. (1978). Development of the Multidimensional Health Locus of Control (MHLC) Scales. *Health Education Monographs*, 6(2), 160–170. <https://doi.org/10.1177/109019817800600107>
- Yıldırım M, Akgül Ö, Geçer E. (2022). The Effect of COVID-19 Anxiety on General Health: the Role of COVID-19 Coping. *Int J Ment Health Addict*, 20(2):1110-1121. doi: 10.1007/s11469-020-00429-3
- Zeinali A, Dolatian M, Janatiataie P, Shams J, Nasiri M. (2021). Comparison of health-promoting lifestyle and irrational health beliefs in healthy pregnant women and gestational diabetes mellitus. *J Educ Health Promot*, 30, 10:262. doi: 10.4103/jehp.jehp_1565_20.
- Zhang, J., Lu, H., Zeng, H., Zhang, S., Du, Q., Jiang, T., & Du, B. (2020). The differential psychological distress of populations affected by the COVID-19 pandemic. *Brain, Behavior, and Immunity*, 87, 49–50. <https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.04.031>
- Zhu C, Zhang T, Li Q, Chen X, Wang K. (2023). Depression and Anxiety During the COVID-19 Pandemic: Epidemiology, Mechanism, and Treatment. *Neurosci Bull*, 39(4):675-684. doi: 10.1007/s12264-022-00970-2